herpy

AGAMY

## Western Bearded Dragon

# *Pogona minor*

*Pogona minor* to średniej wielkości, stosunkowo smukła i aktywna za dnia agama brodata o długości 30-40 cm z południowo-zachodniej i środkowej Australii, z jedynie słabo zaznaczoną brodą z drobnych kolców. Żyje na wydmach, w zaroślach i suchych lasach, żywi się głównie owadami i składa kilka niewielkich zniesień w roku.

Rodzina: Agamidae  Dawna nazwa: *Amphibolurus minor; Pogona loriae*

### NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

#### ZWIERZĘ

| | |
|---|---|
| Wielkość dorosłego osobnika | **30-40 cm**<br>długość całkowita z ogonem |
| Długość życia | **10-15 lat** |
| Aktywność | **Za dnia** |
| Tryb życia | **Naziemny i kopiący nory** |
| Środowisko | **Półpustynia i sawanna** |
| Trudność | **Średnio zaawansowany** |

#### HODOWLA

| | |
|---|---|
| Min. terrarium | **120 × 60 × 60 cm**<br>D × S × W dla 1 dorosłego osobnika |
| Temperatura w dzień | **24-37 °C** |
| Miejsce wygrzewania | **40-45 °C** |
| Temperatura w nocy | **13-24 °C** |
| Wilgotność | **30-50%** |
| Woda | **Miska z wodą** |
| UVB | **Niezbędne**<br>Strefa Fergusona 3 |
| Pokarm | **Owady i rośliny** |
| Utrzymanie | **Pojedynczo** |

#### ROZMNAŻANIE

| | |
|---|---|
| Rozmnażanie | **Jajorodny** |
| Wielkość zniesienia | **5-19 jaj** |
| Zniesienia w roku | **2-4** |
| Inkubacja | **58-64 dni**<br>przy 29 °C |

#### OCHRONA I FORMALNOŚCI

| | |
|---|---|
| CITES | **Niewymieniony** |
| Załącznik unijny | **Niewymieniony** |
| IUCN | **Najmniejszej troski (LC)** |

## O gatunku

*Pogona minor* to średniej wielkości, spłaszczona i stosunkowo smukła agama brodata. Dorosłe osobniki mierzą 10-15 cm od pyska do kloaki i 30-40 cm długości całkowitej, a około dwóch trzecich tej długości przypada na ogon. Jest znacznie mniejsza od *Pogona vitticeps* i *Pogona barbata*.

Broda jest silnie zredukowana: gardło ma tylko drobne kolce, a brody prawie nie widać, gdy zwierzę grozi z otwartym pyskiem. Na głowie znajduje się kilka drobnych kolców, a wzdłuż boków ciągnie się regularny rząd kolczastych łusek. Barwa podstawowa jest szarobrązowa z kilkoma jaśniejszymi, dużymi plamami i często z rysunkiem przypominającym romby. Gardło jest ciemnoszare do czarnego, spód ciała białoszary, a nad barkiem wszystkie młode i wiele dorosłych ma ciemną plamę. Wnętrze pyska i język są żółte. Ogon jest słabo prążkowany. Wygląd różni się w zależności od regionu: niektóre populacje mają długi pysk i ogon, inne są bardziej krępe, z szeroką głową i mocnymi kolcami.

Taksonomia nie jest wyjaśniona. *Pogona mitchelli* z północno-zachodniej Australii i *Pogona minima* z wysp Houtman Abrolhos są tu i przez wielu autorów uznawane za odrębne gatunki, ale bywają też traktowane jako podgatunki *P. minor*. Tam, gdzie zasięgi *P. minor* i *P. mitchelli* się stykają, gatunki te krzyżują się ze sobą. Ten poradnik dotyczy *P. minor* w wąskim znaczeniu.

*P. minor* bywa czasem nazywana karłowatą agamą brodatą, ale ta nazwa używana jest także dla *Pogona henrylawsoni*, a są to dwa różne gatunki. Epitet gatunkowy *minor* to po łacinie mniejszy.

## Występowanie i środowisko

*Pogona minor* występuje na większości obszaru południowo-zachodniej i środkowej Australii: od południowej Pilbary, Little Sandy Desert i Gibson Desert w Australii Zachodniej po południowe wybrzeże i zachodnie pustynie Australii Południowej i Terytorium Północnego. Gatunek występuje również na wyspach Barrow, Salutation i Dirk Hartog. Zasięg obejmuje prawie jedną trzecią lądu stałego Australii.

*Pogona mitchelli* zastępuje ten gatunek w północnej części Australii Zachodniej i północno-zachodniej części Terytorium Północnego, a *Pogona minima* żyje wyłącznie na wyspach Wallabi w archipelagu Houtman Abrolhos.

> **Naturalny zasięg:** Australia.

### ŚRODOWISKO

*Pogona minor* żyje w ciepłych, otwartych krajobrazach: na wydmach i równinach przybrzeżnych, w stepie, sawannowych zaroślach, na wrzosowiskach, w zaroślach i suchych lasach. Na wybrzeżu preferuje krajobrazy wydmowe, a na wyspie Barrow żyje w roślinności, zwłaszcza w kępach traw z rodzaju *Triodia*. Zwierzę często wygrzewa się na słupkach ogrodzeń, siedzi na gałęziach i w kępach traw, a w razie zagrożenia ucieka.

Pokarm składa się głównie z drobnych bezkręgowców: świerszcze i koniki polne stanowią prawie 30 %, chrząszcze 17 %, termity 12 %, larwy owadów 8 %, a rośliny ok. 19 %. Gatunek jest więc przede wszystkim owadożerny.

Okres rozrodu zależy od szerokości geograficznej. W północnej części zasięgu jaja składane są od lipca do września, na południe od 30. równoleżnika od października do grudnia. Samice wykopują norę o głębokości do 25 cm, składają w niej jaja i całkowicie ją zasypują.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

## Hodowla

### TERRARIUM

Hodowla *P. minor* jest opisana tylko w niewielkim stopniu. Wartości dotyczące terrarium, temperatury, wilgotności, oświetlenia, pokarmu i długości życia zostały zapożyczone od *Pogona vitticeps* i mniejszej *Pogona henrylawsoni*.

Pojedynczy dorosły osobnik potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm, a większa przestrzeń zostanie wykorzystana. Terrarium musi być dobrze wentylowane, z pokrywą lub siatką.

Gatunek żyje głównie na ziemi i kopie, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość. Urządź płaskie miejsce do wygrzewania z kamienia lub drewna pod lampami, co najmniej dwie kryjówki (jedną w ciepłym, a drugą w chłodnym końcu), niskie gałęzie i stabilne stosy płaskich kamieni, aby zwierzę miało gdzie się wspinać.

Podłoże powinno umożliwiać kopanie. Warstwa drobnoziarnistego piasku o grubości co najmniej 10 cm, wymieszanego z czystą ziemią próchniczną (np. 60 % piasku i 40 % ziemi), przypomina glebę w naturze. Twarde podłoże, takie jak nieszkliwione płytki, płyty łupkowe lub ręcznik papierowy, jest alternatywą dla młodych i chorych zwierząt. Piasek wapniowy, piasek witaminowy, kruszone łupiny orzechów oraz kora lub wióry drzewne są nieodpowiednie, ponieważ po połknięciu mogą powodować zaparcia. Usuwaj odchody codziennie, a luźne podłoże wymieniaj całkowicie co 3-6 miesięcy.

Trzymaj zwierzęta pojedynczo. Dwa samce nigdy nie mogą dzielić terrarium. Dorosłe i młode osobniki muszą być zawsze trzymane oddzielnie.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

### TEMPERATURA

Ogrzewaj za pomocą co najmniej dwóch spotów halogenowych nad miejscem do wygrzewania. Powierzchnia w tym miejscu powinna mieć 40-45 °C, mierzone termometrem na podczerwień, a ciepły punkt musi być co najmniej tak duży jak całe zwierzę. Powietrze w terrarium powinno mieć 24-37 °C, najcieplejsze przy miejscu do wygrzewania, a najchłodniejsze w przeciwległym końcu. Powierzchnia w chłodnym końcu powinna mieć 25-29 °C.

Do pomiaru powierzchni używaj termometru na podczerwień, a do pomiaru powietrza termometru cyfrowego z sondą. Mierz dopiero wtedy, gdy lampy są włączone od około trzech godzin. Żarówki halogenowe dają krótkofalowe promieniowanie podczerwone, podobne do słonecznego. Jeśli miejsce do wygrzewania jest zbyt chłodne, przesuń je bliżej lampy.

W nocy temperatura może spaść do 13-24 °C. Nocny spadek temperatury sprawia, że zwierzę rano wcześniej zaczyna się wygrzewać. Podłącz lampy do termostatu z czujnikiem w chłodnym końcu, aby wyłączały się, gdy temperatura po chłodnej stronie przekroczy 37 °C.

### WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 30-50 %, mierzona w chłodnym końcu, a terrarium musi mieć możliwość wyschnięcia, ponieważ gatunek żyje w suchych regionach. Zastałe, wilgotne powietrze i mokre podłoże prowadzą do chorób. Jeśli wilgotność jest stale zbyt wysoka, pomaga mały wentylator nad siatką w chłodnym końcu. Zbyt niska wilgotność powoduje odwodnienie i problemy z linieniem.

Zawsze zapewniaj świeżą wodę w płytkiej misce. Zwierzę pobiera część wody z pokarmem, dlatego pomocne są opłukane warzywa liściaste, które leżały w wodzie. Lekkie zraszanie wystroju daje krople, które zwierzę może zlizywać. Lekko wilgotna kryjówka w chłodnym końcu pomaga podczas linienia.

### OŚWIETLENIE I UVB

*Pogona minor* potrzebuje silnego, białego światła, które pobudza apetyt i aktywność. Miejsce do wygrzewania powinno być najjaśniejszym punktem, a oświetlone powinno być 75-100 % długości terrarium.

UVB jest niezbędne, a gatunek, podobnie jak pozostałe gatunki z rodzaju, należy do strefy Fergusona 3. Używaj świetlówki T5 HO o mocy 10-14 % UVB w odblaskowej oprawie nad ciepłą stroną, równolegle do lamp grzewczych. Celem jest indeks UV 4,0-4,5 przy miejscu do wygrzewania, spadający do 0 w chłodnym końcu. Odległość między świetlówką a miejscem do wygrzewania zależy od świetlówki, oprawy i siatki, dlatego najlepiej mierz miernikiem UV. Szkło i plastik między świetlówką a zwierzęciem blokują UVB. Dobre świetlówki T5 HO wymienia się po ok. 12 miesiącach, nawet jeśli nadal świecą.

Lampy LED z UVB nie są jeszcze uważane za bezpieczne dla gadów. Światło jest włączone 12-14 godzin dziennie latem i około 10 godzin zimą, sterowane włącznikiem czasowym.

Czytaj więcej: Światło i UVB

### ŻYWIENIE

*Pogona minor* jest głównie owadożerna. W naturze owady i inne drobne bezkręgowce stanowią około 80 % pokarmu, a części roślin około jednej piątej.

- Świeżo wyklute (poniżej 3 miesięcy): owady 2-3 razy dziennie i warzywa liściaste codziennie.
- Młode (3-12 miesięcy): owady i warzywa liściaste codziennie.
- Dorosłe: owady 3-5 razy w tygodniu i warzywa liściaste codziennie, ale tylko w małej porcji.

Dobrymi owadami karmowymi są karaczany dubia, świerszcze, szarańcze, larwy muchy czarnej (BSF) i jedwabniki; mączniki podawaj oszczędnie. Owady nie mogą być większe niż odległość między oczami zwierzęcia i przed podaniem powinny być dobrze karmione przez co najmniej 24 godziny. Dzikie owady mogą być opryskane pestycydami lub trujące i należy ich unikać.

Warzywa liściaste to np. rukola, pak choi, jarmuż, liście gorczycy, mniszek lekarski, rukiew wodna i liście opuncji, pokrojone w cienkie paski. Awokado jest trujące. Owoce to rzadki przysmak.

Oprószaj owady wapniem. Raz w tygodniu posyp sałatę preparatem multiwitaminowym.

### ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

*Pogona minor* jest aktywna za dnia i dużo się wygrzewa. Zwierzę posługuje się mową ciała jak inne agamy brodate: samce kiwają głową w stronę rywali, a machanie przednią kończyną jest oznaką uległości. Prezentowanie brody jest słabe, ponieważ broda jest silnie zredukowana.

Pozwól nowemu zwierzęciu przyzwyczajać się do terrarium przez około dwa tygodnie, zanim weźmiesz je do ręki. Podawaj pokarm pęsetą i trzymaj rękę nieruchomo w terrarium, aż zwierzę się uspokoi. Podnoś je, podtrzymując ciało i kończyny, i poruszaj się powoli. Zwierzęta, które się ukrywają albo są ciemne i wycofane, często są zbyt zmarznięte lub zestresowane.

Trzymaj zwierzęta pojedynczo. Samce są terytorialne, a zwierzęta dzielące terrarium walczą o pozycję w hierarchii i o miejsce do wygrzewania.

## Rozmnażanie

### DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice osiągają dojrzałość płciową przy długości od pyska do kloaki ok. 9 cm. Wiek nie jest udokumentowany. Samce mają szerszą głowę i wyraźniejsze pory udowe niż samice. Zwierzęta przeznaczone do rozrodu muszą być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, a samica musi otrzymywać dużo wapnia.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

### GODY I KOPULACJA

Ciężarne samice obserwuje się w naturze od połowy lipca do końca grudnia, najwcześniej na północy. Samce kiwają głową w stronę rywali i samic, a samice machają przednią kończyną. Tylko zdrowym, dobrze odżywionym zwierzętom zapewnij chłodny okres spoczynku zimą, aby wprowadzić je w nastrój godowy; długość i temperatura nie są znane dla tego gatunku. Umieść samicę u samca na krótki czas, a potem je rozdziel.

### SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 5-19 jaj w zniesieniu, średnio 8, i składa co najmniej dwa, a maksymalnie cztery zniesienia w sezonie. Wielkość zniesienia nie zależy od wielkości samicy. Zniesienie waży od jednej piątej do jednej trzeciej masy samicy, dlatego musi ona otrzymywać dużo wapnia i pokarmu. Jaja mają 20-25 mm długości, 12-14 mm szerokości i ważą ok. 2 g.

Zapewnij samicy pojemnik do składania jaj z co najmniej 25-centymetrową warstwą wilgotnego, nadającego się do kopania piasku z ziemią próchniczną. Samica, która nie znajdzie odpowiedniego miejsca, może złożyć jaja rozrzucone po terrarium, gdzie wyschną, lub zatrzymać je w sobie; to drugie jest sytuacją nagłą, wymagającą weterynarza.

### INKUBACJA

Wyklucie następuje po 58-64 dniach w 29 °C i po 100-109 dniach w 25 °C. Czas inkubacji jest zmienny, a w 28 °C młode mogą się wykluć już po około 51 dniach. Umieść jaja w inkubatorze w wilgotnym wermikulicie (nieco więcej wody niż wermikulitu wagowo) i nie obracaj ich. Zarówno w 25, jak i w 29 °C wykluwają się samce i samice. Młode z 29 °C mają ogon o około 17 % dłuższy niż młode z 25 °C.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

### ODCHÓW MŁODYCH

Młode ważą ok. 2 g i mają 9-10 cm długości (ok. 4 cm od pyska do kloaki). Trzymaj je na twardym podłożu, np. ręczniku papierowym, dopóki nie zaczną niezawodnie jeść, i podawaj owady codziennie. Potrzebują takiego samego oświetlenia i ogrzewania jak dorosłe: miejsca do wygrzewania, UVB i wapnia na całym pokarmie. Sortuj je według wielkości, aby nie odgryzały sobie nawzajem palców i ogonów.

## Zdrowie i częste błędy

Błędy w hodowli są najczęstszą przyczyną chorób. Chore gady długo ukrywają chorobę, dlatego waż zwierzę co tydzień i prowadź notatki o masie, apetycie, odchodach i linieniu. Poniższa lista dotyczy agam brodatych ogólnie.

- Metaboliczna choroba kości przy zbyt małej ilości UVB, zbyt małej ilości wapnia lub zbyt niskiej temperaturze.
- Otyłość i dna moczanowa przy zbyt dużej ilości pokarmu i zbyt małej ilości wody.
- Choroby zębów i zapalenie jamy ustnej.
- Zaparcia przy zbyt niskiej temperaturze, odwodnieniu lub pasożytach.
- Pasożyty wewnętrzne i roztocza; zleć badanie próbki kału, gdy zwierzę jest nowe.
- Niezłożone jaja u samic.

Utrata apetytu, ospałość, obrzęknięte stawy, oddychanie z otwartym pyskiem, gdy zwierzęciu nie jest gorąco, oraz zaprzestanie jedzenia to powody, by udać się do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów. Gady często są nosicielami salmonelli, dlatego myj ręce po dotykaniu zwierzęcia, terrarium i wyposażenia, a zwierzę i jego rzeczy trzymaj z dala od kuchni.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

### Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.